

Н.В. КОЗЕНКО, студент, НТУ «ХПІ», Харків

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДИН ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ У ВНЗ

У статті розглянуто поняття інтернаціоналізації вищої освіти та її основні стратегії. Також зазначені цілі, які переслідує інтернаціоналізація у ВНЗах та групи вигод, в рамках яких провідні країни-експортери освітніх послуг здійснюють свою діяльність. Зроблені висновки щодо необхідності інтернаціоналізації вищої освіти для сучасних студентів.

В статье рассмотрено понятие интернационализации высшего образования и ее основные стратегии. Также указаны цели, которые преследует интернационализация в ВУЗах и группы выгоды, в рамках которых ведущие страны-экспортеры образовательных услуг осуществляют свою деятельность. Сделаны выводы о необходимости интернационализации высшего образования для современных студентов.

The article reviews the concept of higher education internationalization and its basic strategies. Also, it is stressed on goals which the internationalization of high schools is aimed and it is underlined the group of benefits in which leading education-exporting countries operate. The conclusions are about necessity of higher education internationalization for current students.

В останні десятиліття одним з ключових факторів трансформації освіти стала її інтернаціоналізація. Цей процес, який у різних країнах може приймати різні форми, наростає в умовах розвитку міжнародної економічної, соціальної та культурної інтеграції, а його значення продовжує посилюватися [1].

Інтернаціоналізація – це процес впровадження міжнародної складової в дослідницьку, освітню та адміністративну функції вищих навчальних закладів. Особливістю даного визначення є нерозривний взаємозв'язок всіх функцій ВНЗів в процесі інтернаціоналізації та комплексний вплив інтернаціоналізації на ці функції [3].

Поняття інтернаціоналізації для ВНЗів у міжнародній практиці включає в себе два аспекти: «внутрішню» інтернаціоналізацію (internationalization at home) і «зовнішню» інтернаціоналізацію (education abroad, across borders, cross-border education) [2].

Процес зовнішньої інтернаціоналізації в контексті реалізації завдань створення єдиного європейського освітнього простору сьогодні має ряд проявів: студентська та професорсько-викладацька мобільність, франчайзинг, європейська акредитація національних дипломів, визнання ступенів і кваліфікацій, видача «подвійних» дипломів, створення корпоративних універси-

тетських альянсів, міжнародних інститутів, філій вищих навчальних закладів за кордоном, дистанційна освіта, навчання іноземних студентів [2].

Внутрішня інтернаціоналізація здійснюється шляхом залучення зовнішніх ресурсів для забезпечення внутрішніх потреб ВНЗів: запрошення іноземних лекторів, трансформація існуючих і розробка нових програм і курсів з урахуванням елементів міжкультурної комунікації та країнознавства, використання іноземних мов (і як предмет вивчення, і як мов-посередників при читанні курсів), залучення зарубіжного досвіду і знань шляхом участі професорсько-викладацького складу, адміністрації ВНЗів та студентів у міжнародних науково-освітніх проектах [2].

У Декларації Всесвітньої конференції "Вища освіта в XXI столітті: підходи та практичні заходи" підкреслюється, що рішення найважливішого завдання – підвищення якості у сфері вищої освіти – вимагає, «щоб вища освіта мала міжнародний вимір: обмін знаннями, створення інтерактивних мереж, мобільність викладачів і учнів, міжнародні науково-дослідні проекти, поряд з урахуванням національних культурних цінностей та умов» [5].

У світовій практиці виділяють чотири стратегії інтернаціоналізації вищої освіти [2]:

- Mutual understanding approach – узгоджений підхід.
- Skilled migration approach – стратегія залучення кваліфікованої робочої сили.
- Revenue-generating approach – стратегія отримання доходу.
- Capacity building approach – стратегія розширення можливостей.

Узгоджений підхід до інтернаціоналізації вищої освіти спирається на довгострокові політичні, культурні, академічні цілі розвитку країни. Реалізація такої стратегії ведеться через підтримку студентської та академічної мобільності шляхом надання стипендій і здійснення програм академічних обмінів, а також програм, спрямованих на створення інституційних партнерств у сфері вищої освіти. Домінуючим принципом даного підходу є міжнародне співробітництво, а не конкуренція.

Стратегія підтримки міграції кваліфікованих співробітників спрямована на залучення обраних іноземних фахівців і талановитих студентів до робо-

ти в приймаючій країні як на засіб забезпечення економічного розвитку та підвищення конкурентоспроможності країни в економіці знань. Основним інструментом цього підходу є система академічних стипендій, доповнена активною програмою просування системи вищої освіти країни за кордоном у поєднанні з прийняттям відповідного візового та імміграційного законодавства. Реалізація таких програм здійснюється через спеціальні агентства або мережу агентств і організацій.

Стратегія інтернаціоналізації вищої освіти, спрямована на отримання доходу, базується на погодженому підході і на стратегії залучення кваліфікованої робочої сили, але в її рамках освітні послуги пропонуються на повністю платній основі, і не передбачено надання державних субсидій. Іноземні студенти дають додатковий дохід освітнім інституціям, стимулюючи університети реалізовувати підприємницьку стратегію на міжнародному освітньому ринку. Уряди, у свою чергу, надають вузам значну автономію, забезпечують високу репутацію своєї системи вищої освіти, а також високу ступінь захисту іноземним студентам.

Стратегія розширення можливостей заохочує отримання вищої освіти за кордоном чи у ВНЗ-постачальниках іноземних освітніх послуг. Важливими інструментами такого підходу є:

- Програми підтримки зарубіжної мобільності державних службовців, професорсько-викладацького складу, вчених і студентів;
- Забезпечення іноземним вузам, програмами та викладачам сприятливих умов для комерційної освітньої діяльності в країні.

Таким чином, важливими учасниками інтернаціоналізації є університети на своєму інституціональному рівні. Вони виробляють власні стратегії інтернаціоналізації в залежності від особливостей місцевих умов, свого розуміння завдань забезпечення якості освіти та пріоритетів розвитку. У кінцевому підсумку, конкретний характер інтернаціоналізації визначається на індивідуальному рівні студентів і викладачів згідно з наявним у них досвідом, навичок, можливостей, а також їх мотивації [4]. В узагальненому вигляді можна виділити цілі інтернаціоналізації, такі як:

- Економічні цілі інтернаціоналізації освіти. Серед них:

диверсифікація і зростання фінансових надходжень шляхом залучення іноземних студентів на платне навчання; реалізація програм дистанційного навчання; розширення регіональної мережі вузу для ефективного використання своїх ресурсів та ін

- До академічних цілей відносять: розширення навчальних планів і навчання своїх студентів у зарубіжних вузах-партнерах, придбання та студентами, і викладачами вузів-партнерів міжкультурних компетенцій, підвищення якості освіти та досліджень за рахунок участі студентів і викладачів у міжнародному процесі обміну знаннями; мобільність студентів і професорсько-викладацького складу та ін.

Досягнення цих цілей призведе до отримання університетом низки знаних вигод. Існують 3 групи вигод, в рамках яких провідні країни-експортери освітніх послуг здійснюють свою діяльність.

1. Геополітичні (стратегічні) вигоди [6]:

- Підвищення міжнародного впливу через підготовку інтелектуальної еліти майбутніх лідерів зарубіжних країн;
- Підвищення міжнародного впливу через поширення культури і мови;
- Підготовка сприятливого підґрунтя для вирішення економічних питань (кадрове забезпечення експортних проектів, схильність випускників до використання техніки, товарів з країни навчання).

2. Науково-освітні вигоди:

- Залучення талановитої молоді з інших країн, розширення студентського генофонду як живильного середовища для розвитку науки та освіти;
- Обмін передовим досвідом у галузі науки та освіти через випускників і шляхом міжвузівського обміну студентами та викладачами;
- Компенсація нестачі виконавців наукових робіт .

3. Матеріально-фінансові вигоди:

- Забезпечення роботою викладачів навчальних закладів;
- Підвищення рівня позабюджетних доходів навчальних закладів;
- Підвищення рівня непрямих доходів (проживання, харчування, транспорт, зв'язок).

Ураховуючи світові тенденції у сфері експорту освітніх послуг та перехід української економіки до інноваційно-соціально-орієнтованого типу розвитку, слід постійно нарощувати конкурентні переваги країни в науці, освіті та високих технологіях. За таких умов освітня політика стає одним із головних важелів інноваційного розвитку країни, а розширення експорту освітніх послуг стає прибутковим видом економічної діяльності, яскравим показником її соціального і культурного майбуття, у т.ч. через підвищення рівня та якості освіти.

Висновки. Сучасний студент може навчатися в одній країні, потім продовжити навчання в іншій і вийти на роботу в третій. Сьогоднішні студенти ставляться до інтернаціоналізації інакше, ніж попередні покоління, так як інтернаціоналізація стає частиною їх повсякденного життя. Вони критично оцінюють період навчання за кордоном. Сучасні студенти чітко аналізують, у чому переваги перебування за кордоном в порівнянні з іншими формами інтернаціоналізації, і вибирають найбільш привабливі та відповідні їх цілям. Разом з тим студенти не завжди виходять з чисто економічних міркувань. Такі поняття, як співпраця, солідарність, допомога, придбання навичок міжнародного спілкування та міжкультурних компетенцій є привабливими для багатьох студентів. Вони вважають, що глобальні проблеми можна вирішити через кооперацію, і хочуть внести свій внесок у цю справу.

Загалом інтернаціоналізація вищої освіти створює нові можливості і сприяє підвищенню відкритості вищої освіти та її якості, сприяє впровадженню інноваційних методів роботи в системі вищої освіти, зміцненню міжнародного співробітництва.

Список літератури: 1. *Бальхін М.Г.* Тенденции развития международного рынка образовательных услуг: на примере стран Евросоюза и Российской Федерации: автореф. канд. дис. – М., 2009. 2. *Пименова, Н.Ю.* О стратегии продвижения российского образования на международный рынок/ Н.Ю. Пименова// Унив. упр.: практика и анализ. – 2006.-№1. 3. *Зверев Н. И., Пелихов Н.В.* Экспорт образовательных услуг: состояние, перспективы, стратегии: изд. ИМК. № 2. – Р., 1995. 4. *Ніколаєнко С. М.* Стратегія розвитку освіти України: початок ХХІ століття. – К.: Знання, 2006. Пальчевський С. С. Педагогіка: Навчальний посібник. – К: Каравела, 2007. 5. Реформи образования в современном мире. Глобальные и региональные тенденции. – М., 1995. – 180 с. 6. Стратегія реформування освіти в Україні. Рекомендації з освітньої політики. – К.: К. І. С., 2003. – 296 с.